

Capitolul al V-lea. Detalierea mecanismului de protecție a drepturilor fundamentale ale omului consacrat de Consiliul Europei

Secțiunea 1. Scurt istoric. Procesul de reformă a Curții Europene a Drepturilor Omului

După atrocitățile comise în cadrul celui de-Al Doilea Război Mondial, Organizația Națiunilor Unite și-a stabilit ca obiectiv „realizarea cooperării internaționale pentru a rezolva problemele internaționale cu caracter economic, social, cultural sau umanitar, dezvoltând și încurajând respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale pentru toți fără distincție în funcție de rasă, sex, limbaj sau religie”^[1].

Conform art. 68 din Carta O.N.U., Consiliul Economic și Social a înființat în 1947 Comisia Drepturilor Omului. Comisia a elaborat Declarația universală a drepturilor omului care a fost adoptată la Paris prin Rezoluția Adunării Generale a O.N.U. nr. 217 din 10 decembrie 1948. În ciuda valorii incontestabile a Declarației, aceasta nu conținea instrumente constrângătoare și nu prevedea mecanisme de control care să fie eficiente.

Ca urmare a lipsei de rezultat a Comisiei Drepturilor Omului^[2], mințile luminate europene au început să se întrebe dacă nu ar trebui să încerce realizarea unui sistem regional eficient, în loc să aștepte aplicarea la nivel global a Declarației universale a drepturilor omului. Este cunoscut faptul că inclusiv promotorii ai drepturilor omului se opuneau creării unui sistem regional. Este relevant în acest sens faptul că René Cassin „care se bucura de influență asupra guvernelor, i se opunea riguros [lui Pierre-Henri Teigen care a preconizat instituirea unei curți europene a drepturilor omului – *n.n.*] pentru că admitea cu dificultate că poate exista în afara Cartei sale Universale a Drepturilor Omului o organizație regională în stare să acorde garanții (drepturilor omului) mai eficiente”^[3].

^[1] A se vedea art. 1 alin. (3) din Carta Organizației Națiunilor Unite – <http://www.un.org/en/sections/un-charter/chapter-i/index.html> [ultima accesare la 04.11.2018].

^[2] Ca dovadă, de abia peste aproximativ treizeci de ani au intrat în vigoare cele două Pacte O.N.U.

^[3] T. CORLĂȚEAN, *op.cit.*, p. 95, apud L.-E. PETTITI, E. DECAUX, P.-H. IMBERT, *La Convention Européenne des Droits de l’Homme*, Ed. Economică, 1999, p. 4.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, la 5 mai 1949, zece state europene^[1], visând la o Europă unită, au fondat o nouă organizație internațională, Consiliul Europei. Această organizație era menită să asigure reconstrucția politică a Europei și să făurească un spațiu democratic și juridic comun.

Istoria Europei a fost profund marcată de apariția acestei noi organizații internaționale ce impunea statelor membre un sistem de valori care, în centrul său, plasa OMUL, căruia îi erau atașate în mod inalienabil mai multe drepturi și libertăți.

Întregul sistem era construit în jurul unui instrument convențional internațional – Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, instrument care se baza pe democrație, stat de drept, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Ideea unei protecții regionale a drepturilor omului s-a concretizat în Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care a fost totodată o izbândă pentru militantismul pentru drepturile omului la nivel european, dar și un compromis^[2] al statelor membre ale Consiliului Europei.

În prezent, judecătorii acestei jurisdicții internaționale servesc 830 de milioane de europeni, care intră în jurisdicția celor 47 de state părți la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ce s-au plasat în mod voluntar sub autoritatea judecătorească a Curții de la Strasbourg.

Următoarele state au devenit parte la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și la protocoalele sale^[3] (în ordine cronologică):

- 1949: Belgia, Danemarca, Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Suedia și Turcia;
- 1950: Islanda și Germania;
- 1956: Austria;

^[1] Cele zece state fondatoare ale Consiliului Europei sunt: Belgia, Danemarca, Franța, Grecia, Irlanda, Italia, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Olanda, Suedia și Turcia.

^[2] Este relevantă declarația ministrului francez al afacerilor externe, Robert Schuman, la ceremonia de semnare a Convenției europene a drepturilor omului, de la Paris, din 4 noiembrie 1950: „*Această Convenție pe care o semnăm nu are în întregime amploarea și nici precizia pe care mulți dintre noi i-am fi dorit-o. Oricare ar fi situația, am crezut că este de datoria noastră să subscriem la Convenție așa cum este ea. Ea constituie fundația pe care dorim să așezăm protecția persoanei umane împotriva tuturor tiraniilor și contra tuturor formelor de totalitarism*”.

A se vedea T. CORLĂȚEAN, *op. cit.*, p. 93, nota de subsol nr. 2.

^[3] A se vedea <https://www.coe.int/en/web/portal/47-members-states> [ultima accesare la 04.11.2018].

- 1961: Cipru;
- 1963: Elveția;
- 1965: Malta;
- 1976: Portugalia;
- 1977: Spania;
- 1978: Liechtenstein;
- 1988: San Marino;
- 1989: Finlanda;
- 1990: Ungaria;
- 1991: Polonia;
- 1992: Bulgaria;
- 1993: Estonia, Lituania, Slovenia, Republica Cehă, Slovacia, **România**;
- 1994: Andorra;
- 1995: Letonia, Albania, Republica Moldova, Ucraina, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei^[1];
- 1996: Federația Rusă și Croația;
- 1999: Georgia;
- 2001: Armenia, Azerbaidjan;
- 2002: Bosnia și Herțegovina;
- 2003: Serbia;
- 2004: Monaco;
- 2007: Muntenegru.

În plus, există și state cu statut de observator la Consiliul Europei: Canada, Vatican, Japonia, S.U.A., Mexic și Israel.

Având în vedere numărul exponențial al cererilor introduse la Curte, statele membre ale Consiliului Europei au încercat să găndească un proces de reformă a Curții Europene a Drepturilor Omului, care să cuprindă măsuri pe termen scurt, mediu și lung.

Protocolul nr. 14 la Conv.E.D.O. reprezintă protocolul care a vizat o adevărată reformă a Curții (deschis spre semnare în mai 2004), prin mai multe elemente esențiale (tratarea cererilor de admisibilitate de către un judecător unic, introducerea unui nou criteriu de admisibilitate – prejudiciul substanțial suferit de reclamant, schimbarea duratei mandatului judecătorilor și a procedurii de numire a judecătorilor *ad-hoc*, menționarea posibilității încheierii procedurii

^[1] Este foarte interesant de urmărit și relația dintre Grecia și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, deoarece anul 2018 a reprezentat un an important în negocierea dintre cele două state cu privire la denumirea celui de-al doilea stat – pentru mai multe detalii, a se vedea D. HAITAS, *The 16+1 (...)*, p. 9 și urm.

prin reglementări amiabile, în orice moment al procedurii, statuarea posibilității aderării Uniunii Europene la Convenție).

Având în vedere blocarea intrării în vigoare a acestui protocol de amendament, între anii 2007 și 2010, de către Federația Rusă, statele membre au adoptat Protocolul nr. 14 bis (protocol facultativ) ca soluție interimară, cu caracter provizoriu. Acest protocol era menit să împiedice prăbușirea Curții Europene a Drepturilor Omului, fiind aplicabil până la intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14. Astfel, Protocolul nr. 14 bis a permis Curții să acorde competențe extinse completului de trei judecători și să trateze cererile de admisibilitate de către un judecător unic. Acest protocol a intrat în vigoare pentru doar douăsprezece state care l-au ratificat și și-a încetat activitatea odată cu intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14 la 1 iunie 2010.

Din nefericire, intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14 nu a rezolvat integral problemele reformării pe termen lung a mecanismului creat de Convenție, motiv pentru care statele membre ale Consiliului Europei au tot încercat să găsească soluții viabile.

Pe lângă organizarea anumitor evenimente internaționale pentru a construi o strategie comună (e.g., Conferința ministerială de la Interlaken din februarie 2010, Conferința ministerială de la Izmir din aprilie 2011, Conferința ministerială de la Brighton din aprilie 2012^[1]), Comitetul de Miniștri a adoptat la 16 mai 2013 și la 10 iulie 2013, Protocelele nr. 15 și 16, care au fost deschise spre semnare la 24 iunie 2013 și, respectiv, 2 octombrie 2013.

Dintre măsurile importante de reformă aduse de Protocolul nr. 15, menționăm că (i) se micșorează termenul actual de sesizare a Curții de către reclamânți, de la 6 luni de la epuizarea căilor de recurs interne la 4 luni^[2], (ii) se simplifică procedura de desesizare a unei camere în fața Marii Camere, prin eliminarea părților de a se opune, (iii) se modifică actuala limită de vârstă a judecătorilor.

Pentru intrarea în vigoare a Protocolului nr. 15 este nevoie de ratificarea sa de către toate statele membre ale Consiliului Europei^[3] (este un protocol de amendament).

^[1] T. CORLĂȚEAN, *op. cit.*, p. 115 și urm.

^[2] Protocolul prevede o normă tranzitorie prin care termenul începe să se aplice la 6 luni de la intrarea în vigoare a respectivului protocol, fiind aplicabil doar față de deciziile interne definitive adoptate după intrarea sa în vigoare.

^[3] Conform informațiilor de pe site-ul Curții Europene a Drepturilor Omului, doar Bosnia Herțegovina și Italia nu au ratificat (încă) acest protocol – a se vedea https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/213/signatures?p_auth=pxSiIL2u [ultima accesare la 04.11.2018].

Textul Protocolului nr. 16 la Conv.E.D.O. este opțional, prin el extinzându-se competența Curții la emiterea de avize consultative (avizele nu sunt obligatorii și pot fi solicitate de cele mai înalte jurisdicții ale statelor membre ale Consiliului Europei).

Pentru intrarea în vigoare a Protocolului nr. 16 a fost nevoie de ratificarea a 10 state membre ale Consiliului Europei^[1] (este un protocol facultativ).

Secțiunea a 2-a. Competența Curții

Curtea Europeană a Drepturilor Omului are competență generală de a judeca toate litigiile privind interpretarea și aplicarea Convenției și a protocoalelor sale. Procedura în fața Curții de la Strasbourg este gratuită.

Din punct de vedere *ratione materiae*, Curtea are competență materială contencioasă și necontencioasă.

Competența materială *contencioasă* vizează litigiile care privesc fapte concrete prin care se pretinde violarea unuia dintre drepturile prevăzute de Convenție sau de protocoalele adiționale. Sunt vizate atât cauzele interstatale^[2] (conform art. 33 din Conv.E.D.O.^[3]), cât și cererile individuale (conform art. 34 din Conv.E.D.O.^[4]).

Conform *ratione materiae*, în fața Curții trebuie invocat un drept protejat de Convenție sau de protocoalele sale (e.g., dreptul la viață, dreptul la căsătorie). Cererea poate fi respinsă ca fiind incompatibilă pe motivul obiectului acesteia^[5].

^[1] Conform informațiilor de pe site-ul Curții Europene a Drepturilor Omului, acest protocol a intrat în vigoare la data de 01.08.2018, România neratificând încă acest protocol – a se vedea https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/214/signatures?p_auth=pxSiIL2u [ultima accesare la 04.11.2018].

^[2] Până în prezent doar trei cauze interstatale au fost analizate pe fond de către Curte: *Irlanda c. Marii Britanii* (cererea nr. 5310/71), Hotărârea din 18.01.1978, *Cipru c. Turciei* (cererea nr. 25781/94), Hotărârea din 10.05.2001 și *Georgia c. Rusiei* (I – cererea nr. 13255/07), Hotărârea din 3.07.2014. Pentru mai multe detalii a se vedea https://www.echr.coe.int/Documents/InterStates_applications_ENG.pdf [ultima accesare la 04.11.2018].

^[3] Articolul 33 din Conv.E.D.O. prevede: *Orice Înalță Parte contractantă poate sesiza Curtea asupra oricărei pretinse încălcări a prevederilor Convenției și ale Protocoalelor sale de către o altă Înalță Parte Contractantă.*

^[4] Articolul 34 din Conv.E.D.O. prevede: *Curtea poate fi sesizată, printr-o cerere, de orice persoană fizică, organizație neguvernamentală sau grup de particulari care se pretind victime ale unei încălcări de către una dintre Înaltele Părți Contractante a drepturilor recunoscute în Convenție sau în Protocoalele sale. Înalță Parte Contractantă se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept.*

^[5] De exemplu, sunt inadmisibile cererile privind dreptul de a obține un permis de conducere sau dreptul de a intra și de a avea reședința pe teritoriul unui stat contractant pentru persoanele care nu sunt cetățeni ai statului respectiv.

Cererea trebuie să intre în sfera de aplicare a dreptului pe care îl invocă reclamantul (e.g., dreptul la un proces echitabil – garanțiile art. 6 din Conv.E.D.O. referitor la un proces echitabil nu se aplică procedurilor de azil politic).

Competența materială *necontentioasă* permite Curții Europene a Drepturilor Omului să acorde avize consultative^[1]. În anumite condiții, poate acorda avize Comitetului de Miniștri asupra unor probleme juridice privind interpretarea Convenției și a protocoalelor sale.

În plus, ca urmare a intrării în vigoare a Protocolului nr. 16 la Conv.E.D.O., de la 1 august 2018, instanțele de grad înalt din statele parte la Convenție, care au ratificat Protocolul, pot solicita Curții Europene a Drepturilor Omului opinii privind probleme de principiu legate de interpretarea și aplicarea drepturilor prevăzute de Convenție și de protocoalele la aceasta.

Din punct de vedere *ratione personae*, are calitate procesuală activă^[2] orice persoană fizică^[3] (indiferent dacă este cetățean propriu, străin sau apatrid), grup de persoane fizice persoană juridică, organizație nonguvernamentală^[4], care se pretinde victimă^[5] a unei încălcări a drepturilor recunoscute de Convenție sau de protocoale^[6]. Există posibilitatea introducerii unor cereri interstatale.

^[1] Conform art. 47 din Conv.E.D.O.: 1. *La cererea Comitetului de Miniștri, Curtea poate să dea avize consultative asupra problemelor juridice privind interpretarea Convenției și a Protocoalelor sale. 2. Aceste avize nu se pot referi la probleme privind conținutul sau îndeplinirea drepturilor și a libertăților definite în titlul I al Convenției și în Protocoalele sale, nici asupra altor probleme de care Curtea sau Comitetul de Miniștri ar putea să ia cunoștință ca urmare a introducerii unui recurs prevăzut în Convenție. 3. Decizia Comitetului de Miniștri de a cere un aviz Curții este luată prin votul majorității reprezentanților cu drept de a participa la lucrările Comitetului de Miniștri.*

^[2] În cadrul procedurilor interstatale, doar statele au calitate procesuală activă sau pasivă.

^[3] Inclusiv persoane fără capacitate juridică (minorii, incapabilii și deținuții).

^[4] Includem în această categorie asociațiile, fundațiile, sindicatele, partidele politice, precum și societățile comerciale. Autoritățile publice nu pot sesiza, însă C.E.D.O., dar considerăm că o persoană juridică de drept public care nu exercită prerogative de putere publică, fiind autonomă de stat, ar putea sesiza Curtea [a se vedea hotărârea din 30.03.2004 din cauza *Radio France ș.a. c. Franței* (cererea nr. 53984/00), în care Curtea a inclus societatea națională de radiodifuziune în categoria organizațiilor nonguvernamentale cu drept de sesizare a C.E.D.O., deoarece era sub controlul unui organism de stat autonom, iar prin lege se garanta independența editorială și autonomia instituțională].

^[5] Este interesantă cauza *Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu c. României* (cererea nr. 47848/08), Hotărârea din 17.07.2014, în care Curtea a admis cererea unei organizații nonguvernamentale care a acționat în numele unei persoane fizice (o persoană decedată în cursul internării într-un spital psihiatric, care nu avea reprezentant legal).

^[6] Întotdeauna pârâtul va fi un stat parte la Conv.E.D.O.

Calitatea de victimă este foarte importantă (art. 34 din Conv.E.D.O.). Pentru a invoca o încălcare a Convenției, reclamantul trebuie să fie victima acelei încălcări. Poate fi victimă directă, indirectă sau potențială.

Victima directă^[1] trebuie să aibă un interes de a sesiza Curtea, să fi suferit o atingere efectivă și concretă a drepturilor sale protejate de Convenție.

Poate fi victimă indirectă^[2] orice persoană care poate dovedi că ar putea fi indirect afectată de încălcarea unui drept al altei persoane (*e.g.*, soții, părinții, alte rude apropiate ale victimei directe). În cazul decesului victimei directe, în cursul procedurii din cadrul C.E.D.O., moștenitorul ori o rudă apropiată a acestuia poate continua procedura cu condiția de a arăta că are un interes suficient în acest sens.

Victima potențială^[3] sau eventuală este acea persoană care nu se poate plânde de o atingere directă a unui drept, dar pentru care ar putea să intervină în orice moment încălcarea^[4].

Calitate procesuală pasivă are statul (eventual statele) împotriva căruia este îndreptată plângerea.

Astfel, o cerere poate fi declarată inadmisibilă în privința statului pârât implicat dacă aceasta este îndreptată împotriva unei persoane particulare, a unui stat care nu a ratificat Convenția sau un protocol la Convenție sau a unei organizații internaționale (*e.g.*, instituțiile Uniunii Europene care nu au aderat la Convenție). Dacă, însă, plângerea este îndreptată împotriva statelor membre ale Uniunii Europene, în privința modului în care acestea aplică legislația unională, aceasta ar putea fi declarată admisibilă.

^[1] De exemplu, o persoană care a fost supusă, în timpul detenției, relexor tratamentelor pe care instanțele naționale nu le-a condamnat sau pentru care reclamantul nu a primit o despăgubire satisfăcătoare în cadrul procedurilor interne.

^[2] De exemplu, victima directă a decedat înainte de a introduce o cerere la C.E.D.O., iar ruda cea mai apropiată a victimei are un interes legitim de a se plânde de decesul rudei sale. Atenție, însă, dacă plângerea introdusă nu are legătură directă cu decesul, calitatea de victimă indirectă poate fi refuzată.

^[3] De exemplu, un cetățean străin a cărui expulzare a fost hotărâtă, dar încă nu a fost pusă în aplicare, iar punerea ei în aplicare ar expune străinul respectiv riscului de a fi supus torturii în țara de destinație.

^[4] A se vedea C. BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. 2, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 179; a se vedea cauza *Tănase c. Republicii Moldova* (cererea nr. 7/08), hotărârea din 27.04.2010, para. 108-110, în care se condiționa confirmarea calității de parlamentar de începerea formalităților de renunțare la dubla cetățenie.

Din punct de vedere *ratione temporis*, actele sau faptele pretinse trebuie să fi avut loc după data intrării în vigoare a Convenției în statul pârât în cauză. Cu toate acestea, o cerere poate fi declarată admisibilă dacă se referă la o situație continuă care a început înaintea ratificării și s-a prelungit după această dată^[1].

Din punct de vedere *ratione loci*, pretinsa încălcare a Convenției trebuie să fi avut loc în jurisdicția teritorială a statului pârât în cauză (principiul teritorialității) sau pe teritoriul controlat în mod efectiv de acest stat^[2].

Există excepții în jurisprudența C.E.D.O. din care reiese că un stat ar răspunde și în cazul ocupației sau acțiunilor militare când s-ar putea dovedi exercitarea unui control asupra unui teritoriu străin^[3] – un stat nu ar avea dreptul să încalce drepturile prevăzute de Convenție pe teritoriul altui stat^[4]. O altă situație interesantă a fost aceea în care migranți salvați din marea liberă și aflați pe o navă al cărui stat de pavilion era statul pârât, au fost considerați ca aflându-se sub jurisdicția statului pârât^[5].

În activitatea sa, judecătorii sunt ajutați de Grefă^[6].

[1] De exemplu, Curtea s-a declarat competentă privind disparițiile care au avut loc cu aproximativ treisprezece ani înainte de recunoașterea de către statul pârât a dreptului de recurs individual. Într-adevăr, dispariția nu este un act sau eveniment „instantaneu”. Astfel, obligația procedurală de a ancheta subzistă în mod potențial atâta timp cât soarta persoanei dispărute nu a fost clarificată, chiar dacă decesul acesteia poate fi prezumat.

[2] De exemplu, un stat este răspunzător de acțiunile reprezentanților săi diplomatiți și consulari în străinătate, în cadrul misiunilor diplomatice, atunci când aceștia își exercită autoritatea și controlul asupra unei persoane în afara teritoriului acestui stat.

[3] A se vedea C.E.D.O., cauzele *Cipru c. Turciei* (cererea nr. 25781/94), Hotărârea din 10.05.2001, §77, *Al-Skeini și alții c. Regatul Unit* (cererea nr. 55721/07) și Hotărârea din 07.07.2011.

[4] A se vedea C.E.D.O., cauza *Issa și alții c. Turciei* (cererea nr. 31821/96), Hotărârea din 16.11.2004, § 71.

[5] A se vedea C.E.D.O., cauza *Hirsi Jamaa și alții c. Italiei* (cererea nr. 27765/09), Hotărârea din 23.02.2012 (rectificată la 16.11.2016).

[6] Grefa este alcătuită din avocați, personal administrativ și tehnic, traducători. În prezent, în cadrul Grefei lucrează aproximativ 640 de oameni. Conform art. 24 din Conv.E.D.O., *Grefa și raportorii: 1. Curtea dispune de o grefă ale cărei sarcini și organizare sunt stabilite prin regulamentul Curții. 2. Atunci când se pronunță în complet de judecător unic, Curtea este asistată de raportori care își exercită funcțiile sub autoritatea Președintelui Curții. Raportorii fac parte din grefa Curții.*

Pentru mai multe detalii despre Grefa Curții, a se vedea https://www.echr.coe.int/Documents/Registry_ENG.pdf.

Secțiunea a 3-a. Formațiuni de lucru

Curtea este împărțită în cinci secții, iar pentru examinarea cauzelor, conform art. 26 din Conv.E.D.O., Curtea judecă în următoarele formațiuni (complete) de lucru:

1. Judecător unic^[1]: poate declara o cerere inadmisibilă sau să o radieze de pe rol atunci când o asemenea decizie poate fi luată fără un examen complementar; în caz contrar, o va transmite unui comitet sau unei camere pentru examinarea complementară;

2. Comitete din 3 judecători^[2]: pe lângă atribuțiile judecătorului unic (de a declara inadmisibilitatea și de a radia de pe rol), ele pot declara admisibilitatea unei cereri individuale și o vor putea soluționa pe fond atunci când pentru problema respectivă jurisprudența C.E.D.O. este constantă; este necesară unanimitatea judecătorilor;

3. Camerele din 7 judecători^[3] (inclusiv președintele secției și judecătorul național): se pronunță concomitent atât asupra inadmisibilității cererii, cât și asupra fondului ei;

^[1] Conform art. 27 din Conv.E.D.O.: *1. Judecătorul unic poate declara inadmisibilă sau poate radia de pe rol o cerere introdusă în virtutea articolului 34, atunci când o astfel de decizie poate fi adoptată fără o examinare complementară. 2. Decizia este definitivă. 3. Dacă judecătorul unic nu declară inadmisibilă sau nu radiază de pe rol o cerere, acesta o transmite unui Comitet sau unei Camere pentru o examinare suplimentară.*

^[2] Conform art. 28 din Conv.E.D.O.: *1. Un Comitet sesizat cu o cerere individuală introdusă în virtutea articolului 34 poate, prin vot unanim, a. să o declare inadmisibilă sau să o radieze de pe rol, atunci când o astfel de decizie poate fi luată fără o examinare complementară; b. să o declare admisibilă și să adopte simultan o hotărâre asupra fondului cauzei, atunci când problema interpretării și aplicării Convenției și a Protocoalelor sale în cauza respectivă se înscrie într-o jurisprudență bine definită a Curții. 2. Deciziile și hotărârile Curții prevăzute în paragraful 1 sunt definitive. 3. Dacă judecătorul ales în numele unei Înalte Părți Contractante, parte în litigiu, nu este membru al Comitetului, el poate fi solicitat de către Comitet, în orice stadiu al procedurii, să participe în locul unui membru, avându-se în vedere toți factorii relevanți, inclusiv dacă Înalta Parte Contractantă a contestat aplicarea dispozițiilor paragrafului 1 b.*

^[3] Conform art. 29 din Conv.E.D.O.: *1. Dacă nicio decizie nu a fost luată în virtutea articolelor 27 și 28 și nicio hotărâre nu a fost pronunțată în virtutea articolului 28, o Cameră se poate pronunța asupra admisibilității și a fondului cererilor individuale introduse în virtutea articolului 34. 2. O Cameră se pronunță asupra admisibilității și fondului cererilor interstatale introduse în virtutea articolului 33. În afara unei decizii contrare a Curții în cazuri excepționale, decizia asupra admisibilității este luată în mod separat.*

4. Marea Cameră^[1] din 17 judecători și 3 supleanți: președintele Curții; vicepreședintele Curții, președinții secțiilor, judecătorul național și alți judecători desemnați conform Regulamentului Curții; admisibilitatea cererii de retrimiteră a unei cauze în fața Marii Camere este analizată de un colegiu de 5 judecători; sunt incompatibili judecătorii care au făcut parte din Camera care a pronunțat hotărârea atacată cu o cerere de retrimiteră în fața Marii Camere (excepție făcând președintele Camerei și judecătorul național).

În plus, fiecare stat parte transmite o listă cu 3-5 judecători *ad-hoc* care îndeplinesc condițiile prevăzute de Convenție și de Regulamentul Curții pentru ca, în cazul în care judecătorul național al statelor părți interesate nu ar putea să își exercite funcția sau s-ar abține^[2], atunci președintele Curții să aleagă un astfel de judecător *ad-hoc* care să participe la examinarea cauzei.

Secțiunea a 4-a. Condiții de admisibilitate a cererii individuale

Articolul 35 din Conv.E.D.O. reglementează condițiile de admisibilitate pe care trebuie să le îndeplinească o cerere individuală^[3].

Articolul 35 par. 1 din Conv.E.D.O. menționează două condiții: epuizarea căilor de recurs interne și sesizarea C.E.D.O. în termen de 6 luni de la data pronunțării/comunicării deciziei interne definitive.

Prima condiție, *epuizarea căilor de recurs interne* confirmă caracterul subsidiar al C.E.D.O. în raport de sistemele juridice ale statelor contractante,

^[1] Conform art. 30 din Conv.E.D.O.: *În cazul în care cererea prezentată unei Camere ridică o problemă gravă privind interpretarea Convenției sau a Protocoalelor sale, sau dacă soluționarea unei cauze poate conduce la o contradicție cu o hotărâre pronunțată anterior de Curte, Camera poate, atât timp cât nu a pronunțat hotărârea sa, să se desesizeze în favoarea Marii Camere, în afara cazului în care una dintre părți se opune la aceasta.*

^[2] A se vedea art. 28 alin. (2) din Regulamentul Curții, disponibil online la https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf [ultima accesare la 04.11.2018]; de exemplu, are un interes personal în cauză (relație de rudenie, altă legătură de natură personală sau profesională cu una dintre părți), a intervenit anterior în acea cauză ca agent, avocat, consilier al unei părți, a exprimat în mod public anumite opinii care i-ar pune la îndoială imparțialitatea.

^[3] Condițiile de admisibilitate pentru cererile interstatuale sunt epuizarea căilor de recurs interne (nu trebuie îndeplinită atunci când se contestă existența unei legislații a statului pârât, contrare Convenției sau atunci când se invocă existența unei practici administrative în cazul torturii și a tratamentelor inumane sau degradante) și introducerea cererii în termen de 6 luni (nu se aplică dacă sunt invocate încălcări cu caracter continuu).

acordându-se posibilitatea statelor de a remedia diferențele în ordinea juridică internă). Trebuie ca reclamantul să respecte normele și procedurile aplicabile în legislația internă, iar dacă instanțele naționale nu au putut examina cauza dumneavoastră pe motiv că nu au fost sesizate în termenele stabilite de legislația națională, cererea făcută în fața C.E.D.O. poate fi declarată inadmisibilă.

Sarcina probei revine reclamantului prin cererea adresată C.E.D.O., Guvernul putând invoca excepția neepuizării căilor de recurs intern.

Condiția nu se aplică decât pentru recursurile accesibile, adecvate și efective^[1], care nu sunt iluzorii^[2]; prin urmarea căii respective de recurs, reclamantul trebuie să aibă asigurată repararea pretențiilor sale și șanse rezonabile de succes.

Anul 2017 a reprezentat un an în care importanța acestei condiții de admisibilitate a fost subliniată în cauzele împotriva Turciei, ca urmare a măsurilor subsecvente tentativei de lovitură impuse în special jurnaliștilor și judecătorilor. Astfel, aproximativ 27.000 de cereri care au fost introduse în fața Curții au fost considerate inadmisibile pentru că nu au fost epuizate căile de recurs interne^[3].

A doua condiție, sesizarea C.E.D.O. în termen de 6 luni^[4] de la data pronunțării/comunicării deciziei interne definitive (căile extraordinare de atac nu pot fi luate în calcul decât dacă nu existau căi de recurs ordinar). Acesta este un termen de decădere, care nu poate fi suspendat sau întrerupt. De regulă, termenul începe să curgă de la data la care reclamantul sau reprezentantul său a luat la cunoștință efectiv de decizia internă definitivă prin care au fost epuizate căile de recurs interne (data comunicării copiei deciziei, data redactării acesteia).

Astfel cum se subliniază în doctrină și în jurisprudența Curții, calculul termenului se face din ziua următoare pronunțării/comunicării hotărârii, ținând cont de data expedierii cererii către C.E.D.O., prin observarea ștampilei poștei de expediere^[5], și nu de data redactării sau primirii cererii.

În caz de violare continuă a dispozițiilor Convenției, termenul începe să curgă de la data încetării violării^[6]. În cazul contestării nerespectării unei hotărâri

^[1] Caracterul efectiv al unei căi de recurs intern este afectat, de exemplu, de jurisprudența neunitară a unei instanțe superioare.

^[2] Guvernul trebuie să ofere exemple de jurisprudență internă relevantă pentru a demonstra efectivitatea unei căi de atac nefolosite de reclamant.

^[3] A se vedea, în acest sens, Raportul Curții pentru anul 2017, p. 8, disponibil la https://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2017_ENG.pdf [ultima accesare la 04.11.2018].

^[4] Atenție că prin Protocolul adițional nr. 15 s-a redus termenul de introducere de la 6 luni la 4 luni, însă acest protocol nu a intrat încă în vigoare.

^[5] A se vedea C.E.D.O., cauza *Kipritci c. Turciei* (cererea nr. 14294/04), Hotărârea din 3.06.2008, §18 (rectificată la data de 05.02.2009).

^[6] A se vedea C.E.D.O., cauza *Ülke c. Turciei* (cererea nr. 39437/98), decizia din 01.06.2004.